

Norsk melkeråvare

Kundemøte

15. juni 2026

Agenda

- 1) Status bærekraft i Norsk melkeråvare
 - Tiltak i NMR
 - Tiltak hos melkeprodusentene
- 2) Innspill fra industrien, Innlegg fra alle aktørene
 - Vurdering av bærekraft sin betydning for omsetning av norsk melk
 - Prioritering av bærekrafttiltak på råvaresiden
- 3) Felles drøfting om veien videre

Konkurranserettslige rammer for møtet

- Partene er innforstått med, og svært oppmerksomme på, forbudet i konkurranseloven § 10 mot å utveksle informasjon som har til formål – eller kan være egnet til – å begrense konkurransen i meierimarkedet.
- Deltagerne vil i overensstemmelse med dette under ingen omstendighet under møtet utveksle informasjon som kan tenkes å være i strid med forbudet mot konkurransebegrensende samarbeid i konkurranseloven § 10, herunder informasjon som ikke er offentlig kjent om partenes **priser, prisendringer, rabatter, kostnader, marginer, overskudd, kommersielle strategier, salgsvilkår, kundeinformasjon, produktsammensetning og nye satsingsområder.**

1) Status bærekraft i Norsk melkeråvare

- Transport og gårdstank
 - Transport
 - CO2 nøytrale kjølemedier
 - Svinn og tap melk
- Klimaarbeid på gårdsnivå
 - Status bovaer
- Arbeidet med dyrevelferd
- Arbeidet med norsk fôr
- Incentiver for bonde «bærekraftstillegget» (nytt)
- Dokumentasjon

Tank og transport - prioriteringer

- Færre kjørte km med fossil energi
- Overgang til klimanøytrale kjølemedier på gårdstank
- Mindre svinn (mindre tapt melk, bedre utnyttelse av restfraksjoner)

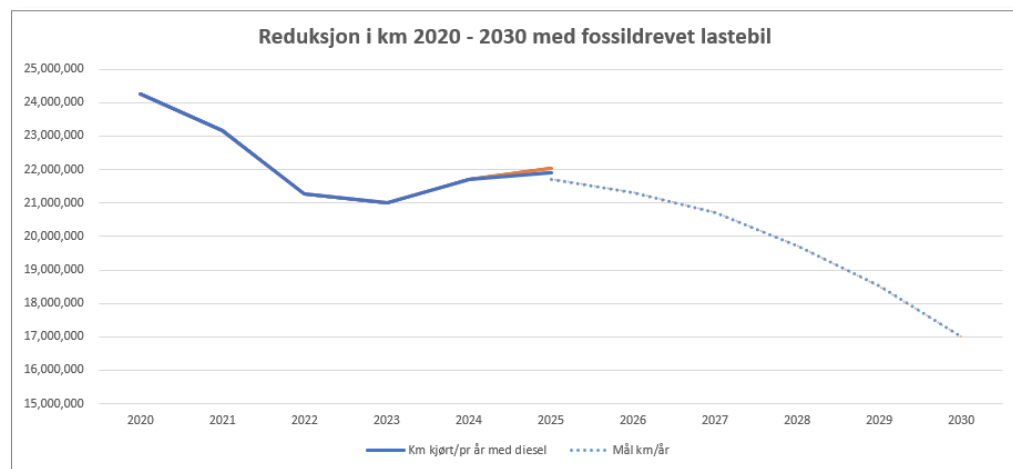
Bærekraftig Tanktransport

- 250 tankbiler kjørte i 22,3 mill km
- Utslipp er beregnet til 21 639 tonn co2
- Tanktransport har startet overgangen til kjøretøy på fornybar energi:
 - 8 tankbiler biogass
 - 2 elektriske tankbiler
- 2030 mål er 20% av alle tankbiler på fornybar energi

Reduksjon i kjørte km

- **MÅL:** 30% reduksjon i kjørte km med fossilbiler i 2030 vs 2020
- **Status 2025:**
 - 13,5 % reduksjon fra 2020 – 2023
 - Økt melkevolum siste år, samt lengre kjøredistanse industrifrakt for anvendelse av biprodukter
 - Struktur anlegg gir økt kjøredistanse (Voss, Sem, Sola, Kristiansand)

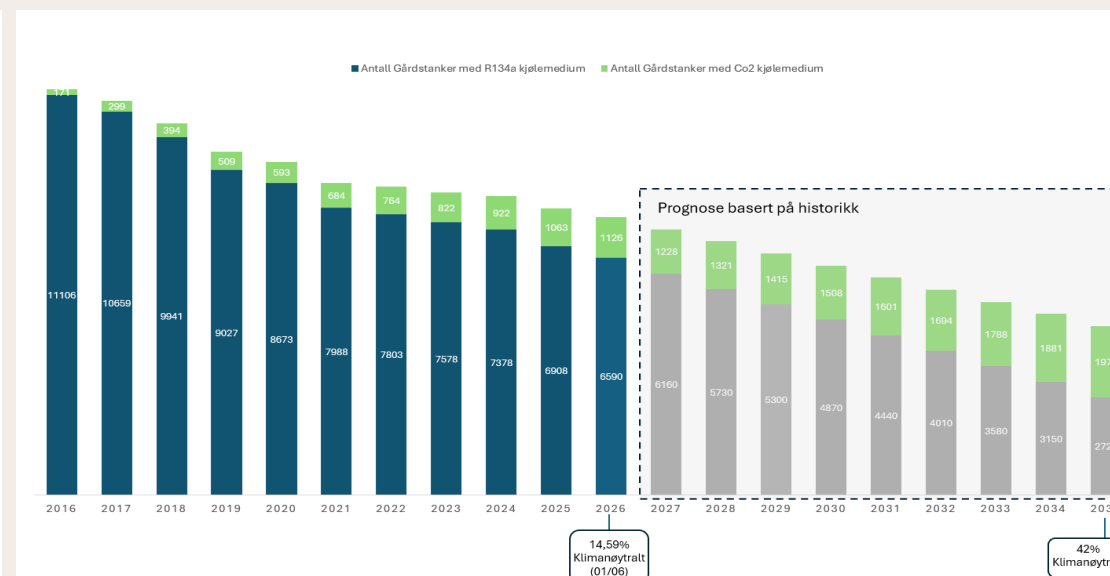
ÅR	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totalt antall biler	250	248	246	244	243	242	241
Nye på fornybar energi	0	5	5	5	8	10	14
Totalt på fornybar energi	0	5	10	15	23	33	47
% andel på fornybar energi	0 %	2 %	4 %	6 %	9 %	14 %	20 %

Tiltak

- Effektiv drift: ruteplanlegging med høy utnyttelse og reduksjon av antall biler
- Samarbeid med Leverant for å sikre god og effektiv anvendelse av biprodukter
- Utfordre rammebetingelser: endring i regelverk som gir økt totalvekt kjøretøy

Gårdstanker

GWP (CO₂-ekv) Utslipp kjølegass - gårdstanker

Status juni 2026:

Andel gårdstank på klimanøytralt kjølemedium er på 13,3% i 2025 og 14,9% per i dag
Andel av melk vesentlig større

Svinn og reddet melk

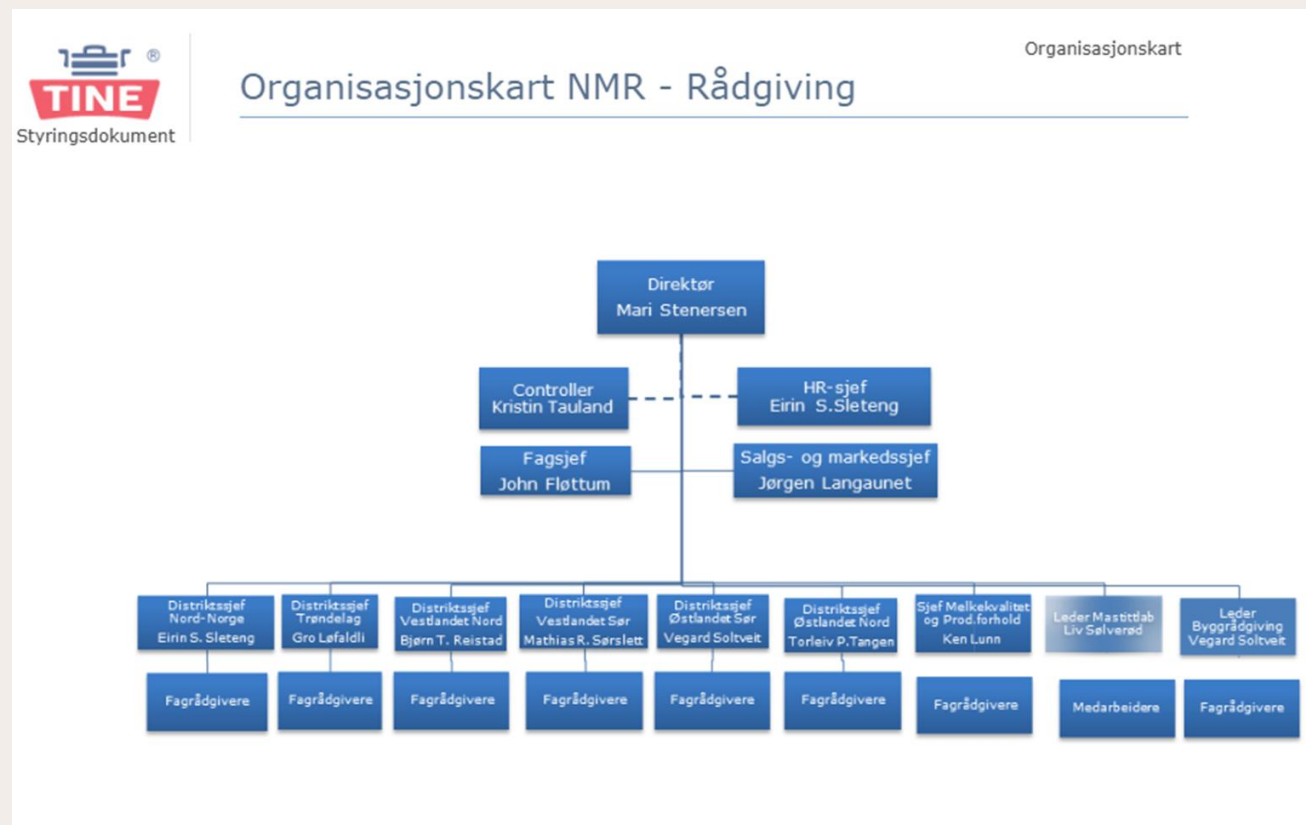
- Gjensatt melk i forbindelse med gårdstanksvikt er en viktig årsak til melkesvinn. Her har vi god dialog med gårdstankteknikere om ordninger for raskere utrykning ved svikt.
- I leveringskontrollen på meieri avdekker vi tidvis forhøyet bakterieinnhold. I tilfeller hvor det analyseres forhøyet bakterieinnhold på enkelte skott på bil eller tilhenger, kan kunde etter egen vurdering benytte denne i foredling. I slike tilfeller tilbyr NMR 2 kr/liter avslag fra noteringspris..

Bærekraft på gårdsnivå - Prioriteringer

- Klima
- Jord og ressursbruk
- Dyrehelse og dyrevelferd

Driftsoptimalisering- Rådgiving

Klimaplaner

Instrumentbord - status klimaplaner

Aktive produsenter

5,653

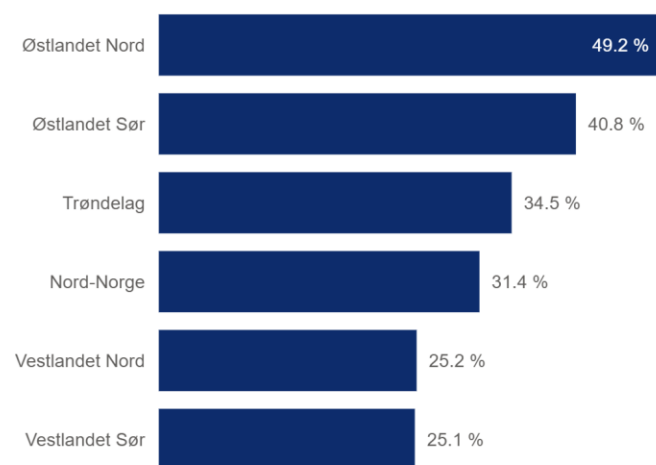
Gyldige klimaplaner

1,910

Status andel av aktive

33.8 %

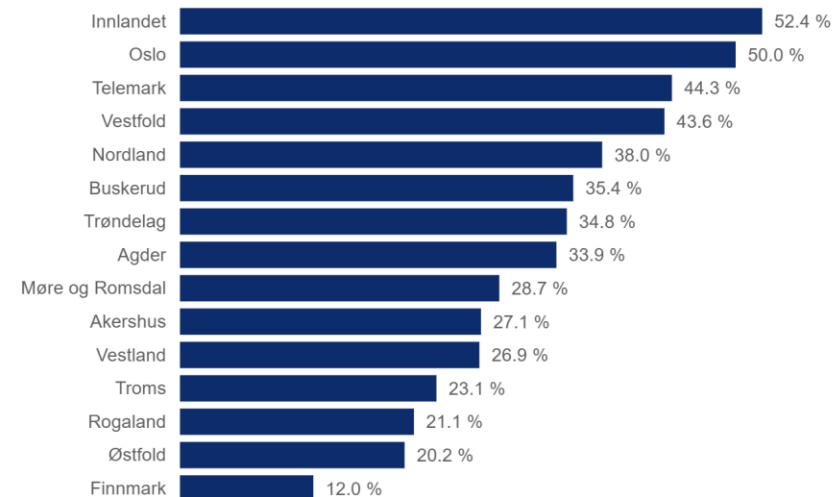
Andel gyldige klimaplaner pr distrikt

Topp 10 produsentlag

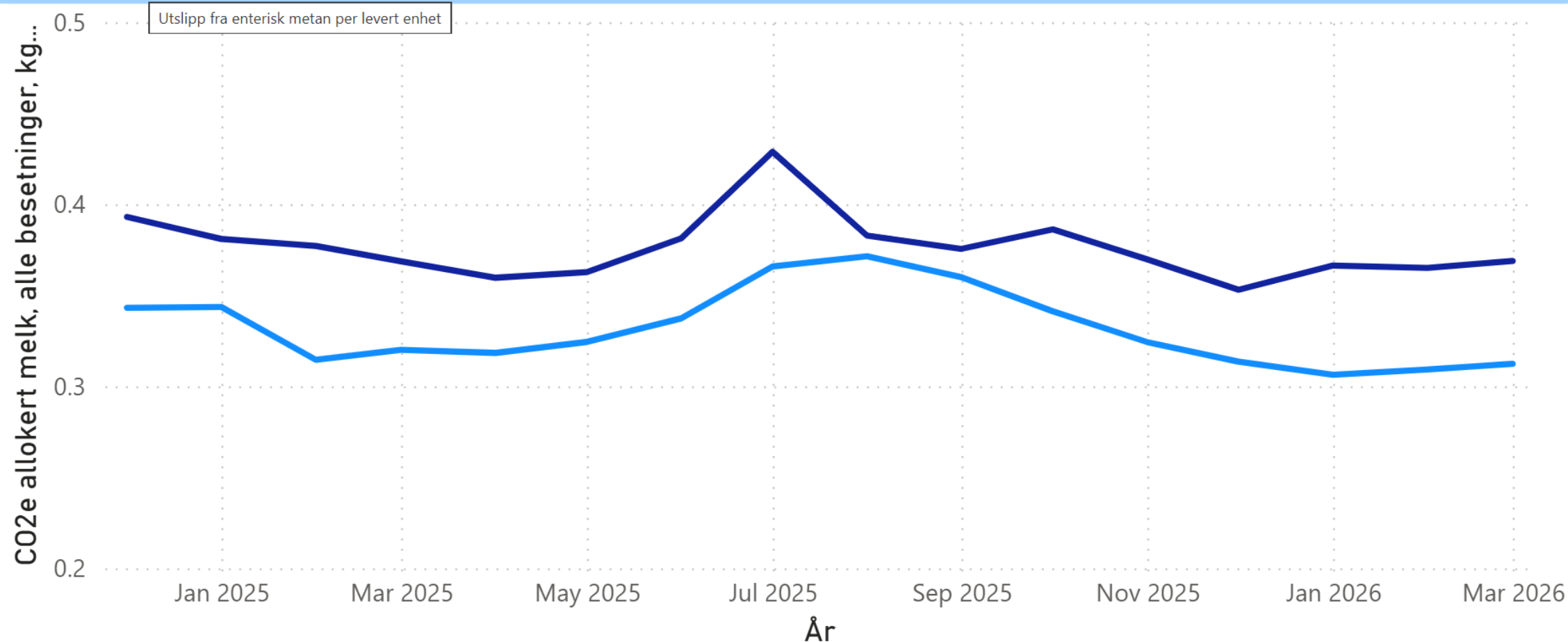
Produsentlag	Andel gyldige
Masfjorden/Gulen/Høyanger sør	91.2 %
Vega	90.0 %
Tynset og Rendalen nytt navn 2018 (før Tynset Vest)	77.9 %
Os	73.8 %
Alvdal	73.2 %
Vaksdal/Modalen	72.7 %
Rissa	72.5 %

Andel godkjente klimaplaner pr fylke

Løpende rapportering av beregnet enterisk metan

Utslipp fra enterisk metan per levert enhet

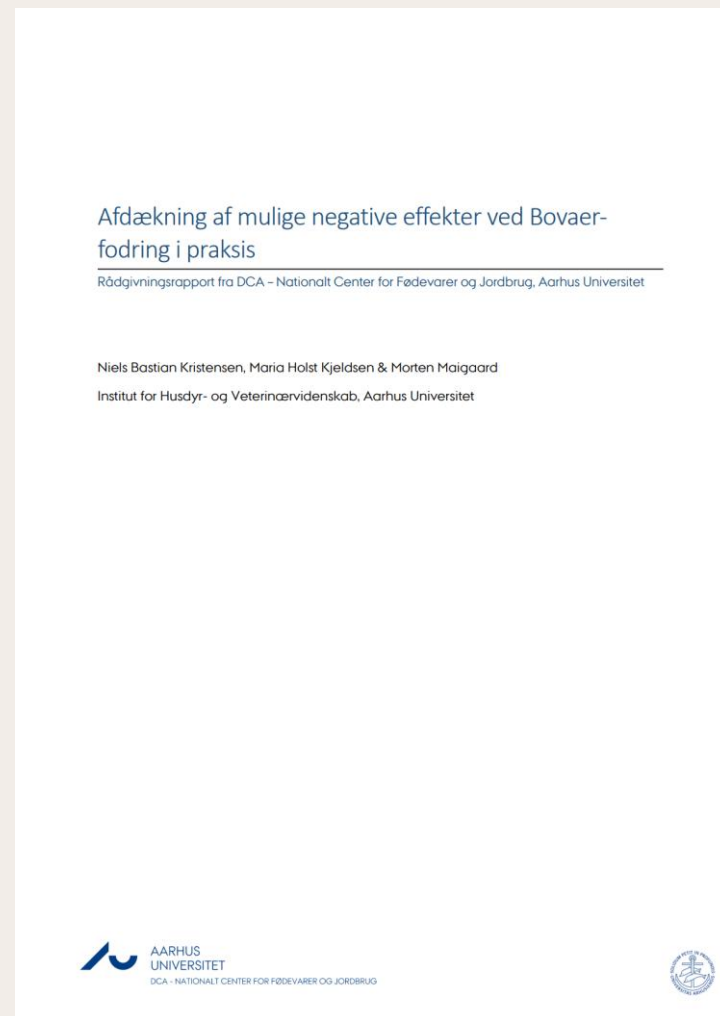

— CO2e allokert melk, alle besetninger, kg/kg FPCM levert — CO2e allokert melk, økologisk, kg/kg FPCM levert

Status Bovaer – rapport fra Aarhus Universitet

- Rapport fra Aarhus Universitet publisert 1.mai 2026 etter bestilling fra den danske Fødevarestyrelsen
- Formål: Undersøke om rapporterte negative effekter av Bovaer i danske melkebesetninger i 2025 kunne bekreftes, og om det finnes årsakssammenhenger med tildeling av Bovaer
- 73 melkebruk, ~ 27 650 kyr tilsvarende ca. 5,5 % av danske melkekyr
- Data fra 2025 + historiske data
- Forbehold:
 - Det har ikke vært mulig på en så kort prosjektperiode (desember 2025 – april 2026) å oppnå en detaljert validering/analyse av alle data
 - Lite prøvemateriale som beskriver fôringen når negative effekter slo inn
 - En del data det ikke har vært mulig å inkludere i rapporten (data fra obduksjon av dyr grunnet få henvendelser, data fra aktivitetsmålere, reproduksjonsdata)
 - I rapporten pekes det på at flere av resultatene må tolkes med forsiktighet

<https://pure.au.dk/portal/da/publications/afd%C3%A6kning-af-mulige-negative-effekter-ved-bovaer-fodring-i-praksi/>

Status Bovaer – rapport fra Aarhus Universitet

- Kunne ikke påvise negative effekter ved melkeproduksjon, celletall i melk, behandlinger av mastitt, fordøyelses- og metabolske forstyrrelser eller dødelighet hos kyrne i perioder med Bovaer-tildeling
- Betydelig antall besetninger brukte redusert dosering av Bovaer i perioden, ikke mulig å avgjøre om denne justeringen av doseringen har avhjulpet eventuelle negative effekter
- En rekke besetninger opplevde betydelig reduksjon i fôropptak, men studien har ikke tilstrekkelige data til å knytte en reduksjon i fôropptak til egenskaper ved fôret eller produksjonssystemet
- Mer systematiske studier er nødvendig med en bedre beskrivelse av fôrings- og produksjonsforhold, sammen med oppfølging av produksjon og helse i melkebesetninger som introduserer Bovaer

Hva vet vi om EFSA-prosessen?

- EFSA: European Food Safety Authority - den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet
 - Gir uavhengige vitenskapelige råd om mattrygghet- dekker bl.a. risikovurdering av nye tilsetningsstoffer i fôr. Gir EU "faglig risikovurdering".
- Bovaer® (3-NOP) er fortsatt godkjent, men EFSA har bedt om ny informasjon for å revurdere sikkerheten til Bovaer
 - Bakgrunnen var rapporter fra Danmark om helseutfordringer i enkelte besetninger.
 - De etterspurte både publiserte, upubliserte og nye data fra næring, forskning og myndigheter.
 - MetanHub v/TINE bidro med info fra 70 gårder, NMBU bidro med info fra vitenskapelige forsøk.
- Ny vurdering egentlig forventet i slutten av juni, men det er sannsynlig at det først kommer en vurdering til høsten. (Det er ikke endelig bestemt om de klarer å holde frist i juni).
- EFSA-vurderingen vil bli en rapport som vil bli tilgjengelig for alle. Dersom det er nødvendig med endring i regelverket vil dette diskuteres i EU komiteen for fôrvarer. Her er alle land i EU/EØS med, avstemning over felles EØS-regelverk.

Tre kriterier (fra redegjørelse til LMD)

Før en eventuell reintroduksjon av Bovaer i ordinære besetninger må etter vår vurdering følgende være på plass:

- Gjennomgang av hendelser i Danmark og Norge må indikere minimal risiko knyttet til praktisk bruk av fôrtilsetningen.
- Alle store konvensjonelle aktører i verdikjeden må støtte opp om bruken. Melk fra Norsk melkeråvare kan ikke utgjøre en konkurranseulempe.
- En tydelig og sterk markering fra Norske myndigheter om at bruk er trygt og nødvendig for å nå klimamål.

Prosjektet "UREIST" – en satsing på norsk fôr

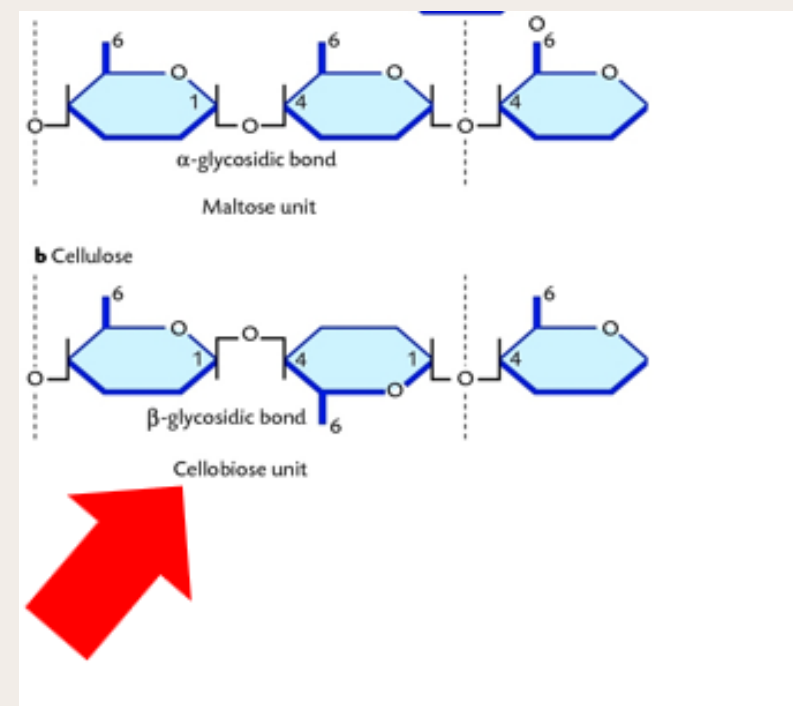

- Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN), innvilget fra Forskningsmidlene for FFL/JA under temaområde «Mat og bioressurser» des-26: 13,86 mill NOK
- Prosjektansvarlig: TINE SA v/NMR, Forskning og Fag
- Samarbeidspartnere: TINE SA, MIMIRO AS, Norgesfôr AS
FoU-leverandører: NMBU og Nofima

2026-2029

Prosjektet vil spille en viktig rolle for at norske melkekyr ytterligere bidrar til økt matsikkerhet og beredskap og mer mat produsert på norske ressurser i en verden med klimaendringer, uro og uforutsigbare muligheter for import av mat og råvarer til fôr.

«Kan lage menneskemat av ikke-menneskemat»- melkekua er en viktig del av løsningen på matsikkerhet og beredskap!

Norge er et «gras-land»...

Kun ca. 3 % av Norge er dyrka mark. Av dette er ca. 2/3 best egnet til grasproduksjon

40-45 % av arealet er mulig å bruke som beite for drøvtyggere (utmark) i deler av året

Melkeku har i utgangspunktet høy norskandel i rasjonen i forhold til dyr som spiser bare kraftfôr, men.....

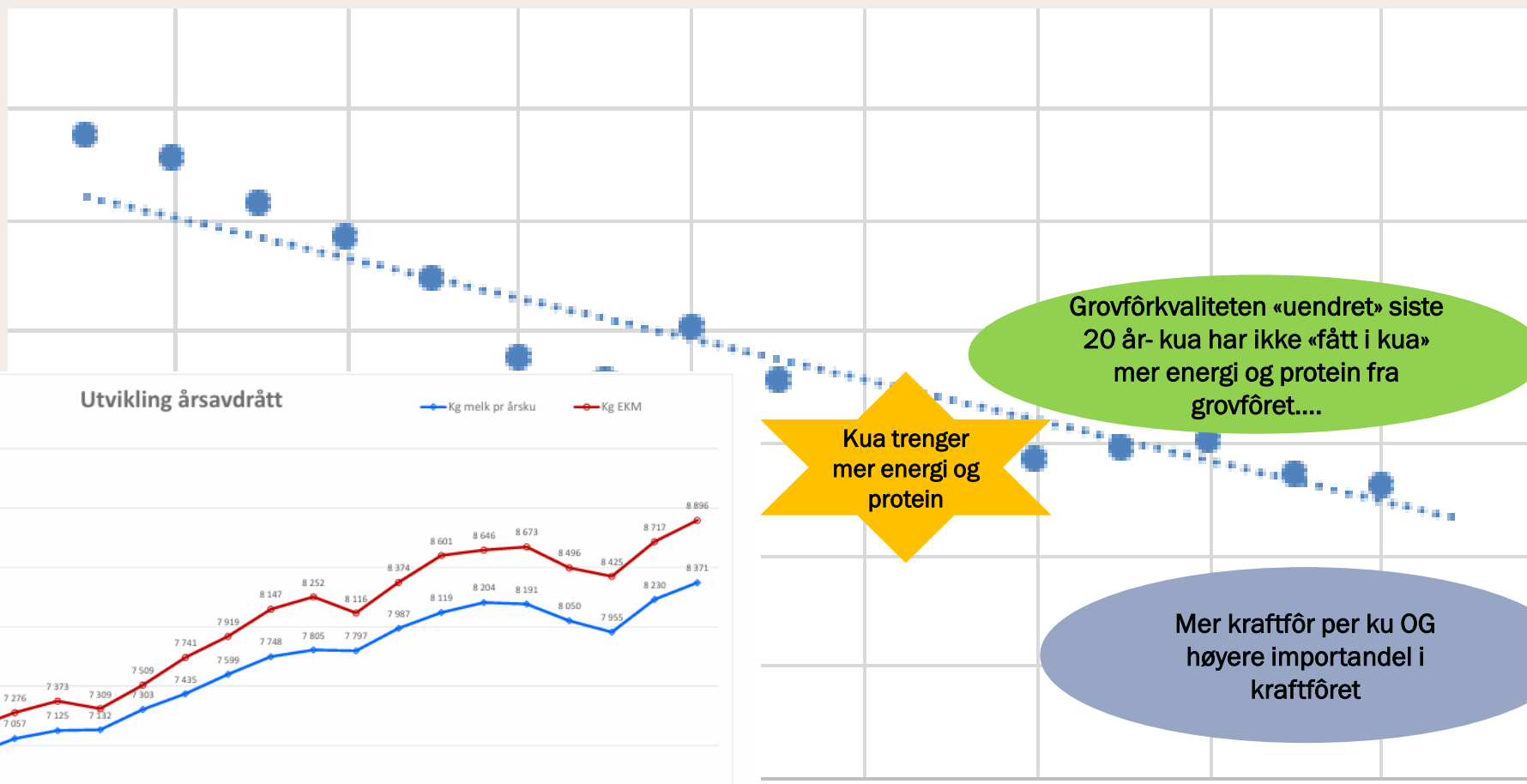
Ca. 60 % av energien

Ca. 40 % av energien

40-50 % av råvarene i kraftfôret til melkekyr er importerte råvarer

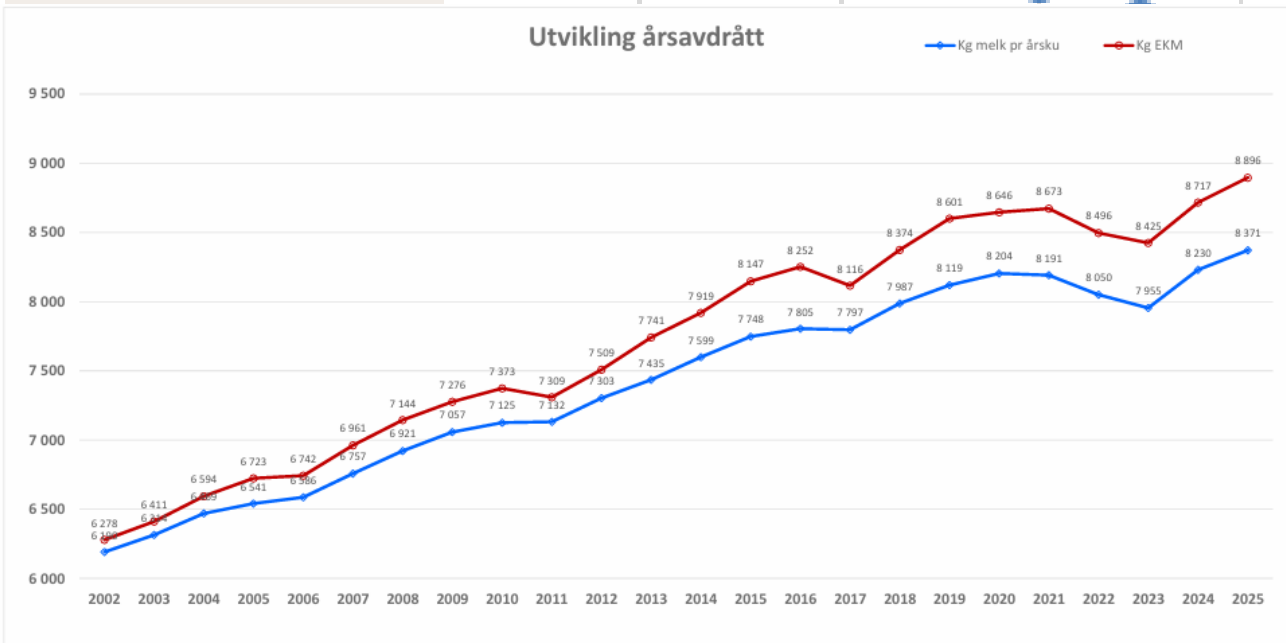
Utviklingen i norskandel melkekyr

Grovfôrkvaliteten «uendret» siste 20 år- kua har ikke «fått i kua» mer energi og protein fra grovfôret....

Kua trenger mer energi og protein

Mer kraftfôr per ku OG høyere importandel i kraftfôret

Hva skal UREIST forske på?

Hovedmål:

«Utvikle et praktisk og sporbart fôringskonsept bestående av flere elementer som samlet skal bidra til å snu utviklingen og øke norskandelen i melkekuas rasjon»

Dyrke best mulig grovfôr...

+ kraftfôr basert på norsk fôrkorn

AP 1: Vitenskapelig forsøk: Effekter på produksjon, helse, dyrevelferd, produkt og metan i den utfordrende fasen etter kalving og i tidlig laktasjon

AP 2: Feltdel: Hele landet- ulike ressursgrunnlag: Hva skal til for at endring skal skje?

AP 3: Datadrevne verktøy- koble dyrking, gjødsling, fôrqualität og fôrplanlegging

AP 4: Hurtiganalyser av fersk husdyrgjødsel og utfordrene parametre i surfôr

AP 5: Utvikle et rammeverk med bærekraftsindikatorer for grovfôrproduksjon og fôring tilpasset norske forhold

Dyrevelferd – systematisk oppfølging

- Dyrevelferdsprogram for storfe
 - Bransjeretningslinje legger føringene
 - Privatpraktiserende veterinær
 - Besøk minst hver 16. mnd
- KSL
 - Sikre etterlevelse gjennom egenrevisjon og eksternrevisjon
- Norsk melkeråvares og oppfølging
 - Identifisere produsenter i risikozonen
 - Tett oppfølging ved behov
 - Veiledning og råd
 - Virkemidler: pristrekk og stopp

Foto: Øivind Haug

Dyrevelferd – fokus på beite

- Økt oppmerksomhet rundt storfe på beite
- Tydelige krav i regelverk

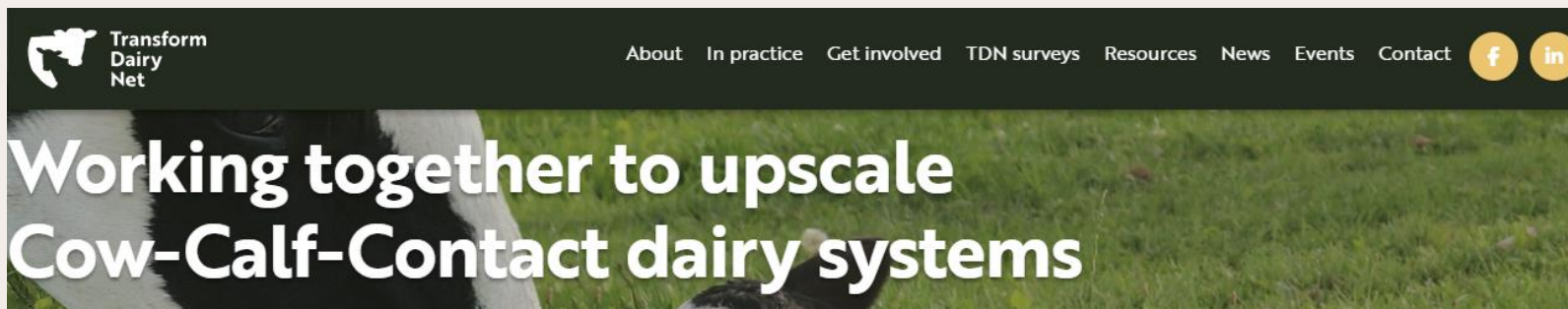
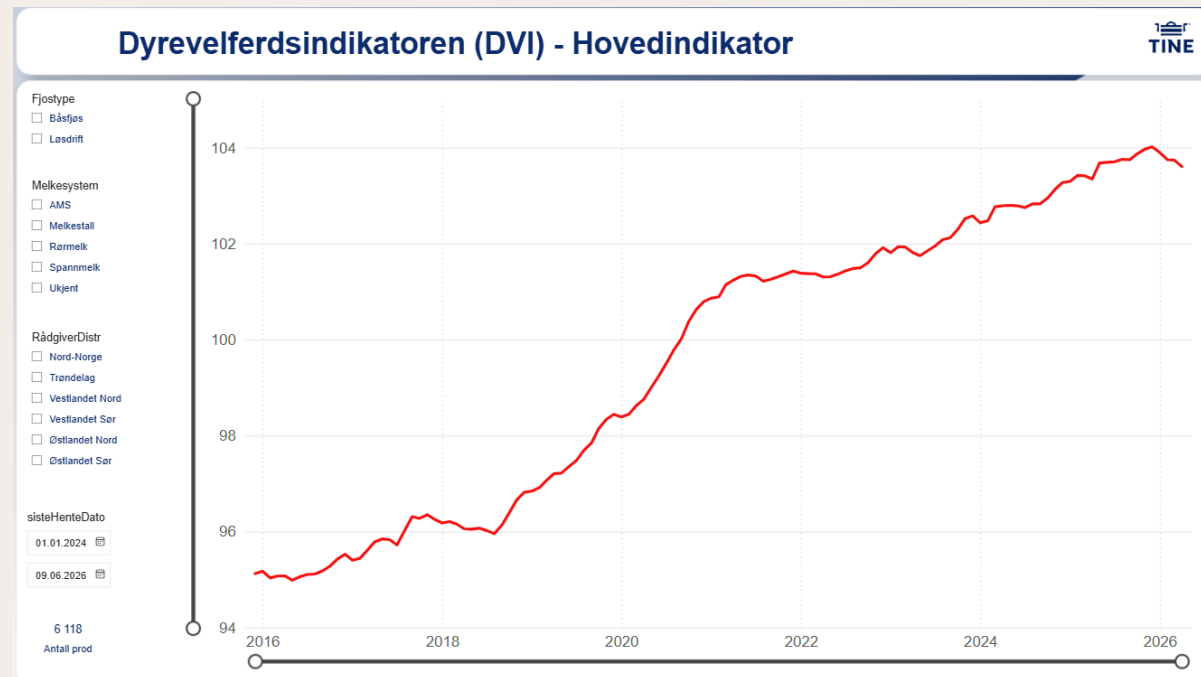
- Henvendelser om manglende beitebruk følges systematisk opp
 - Samtale med produsent
 - Dokumentasjon
 - Pristrekk

Foto: Øivind Haug

God dyrevelferd – en vinn-vinn-situasjon

- Rådgiving og faglig informasjon
 - Fokus på kalv
- Dyrevelferdsindikator - forbedringsverktøy
 - Overgang til ny versjon, p.t. ikke i Eana
 - Datagrunnlag for å rapportere på konkrete indikatorer
- Forskning og utvikling
 - Forstå årsakssammenhenger, finne framtidig beste praksis
 - Samarbeid med nasjonale og internasjonale fagmiljøer

Relevant råvaredokumentasjon på NMR sine sider

Norsk melkeråvare

Oslo, 27.01.2025

Erklæring om dyrehelse

Melk som omsettes av Norsk melkeråvare er produsert i Norge under gjeldende dyrehelsegeivert, herunder krav i animalsjehygieneforskriften om at melk som leveres til meieri kommer fra dyr som ikke viser noen symptomer på smittsomme sykdommer som kan overføres til mennesker gjennom melk og råmelk (<https://lovdata.no/forskrift/2008-12-22-1624>).

Norge har status som fri for munn- og klauvjuke uten vaksiner og denne har vært uendra i mer enn 12 måneder (<https://www.woah.org/en/what-we-do/animal-health-and-welfare/official-disease-status/>).

Det henvises til Mattilsynet for ytterligere informasjon om nasjonal status for smittsomme dyresykdommer.

Norsk melkeråvare vil informere kjøper av rå melk dersom vi blir kjent med endringer i offisielt fristatus for dyresykdom som har betydning for omsetning av meieriprodukter basert på norsk melk.

Denne erklæringen er gyldig 1 år fra dagens dato eller til den erstattes av annen erklæring.

Håvard Nørstebø
Håvard Nørstebø, veterinær ph.d.
Sjef Forskning og Fag, Norsk melkeråvare

Norsk melkeråvare

Oslo, 31.03.2025

Om bruk av soya i norsk melkeproduksjon

Fôraksjonen til den norske melkekua består i hovedsak av grovfôr og kraftfôr. Grovfôret er ensluttet gress produsert på gården. Kraftfôr er en blanding av råvarer komponert for å dekke kyllens næringsbehov gitt ulike kvaliteter på grovfôret og hvor mye melk den produserer. Kraftfôret er basert på norsk korn, men kan også inneholde importert fett- og proteinråvarer for å ivareta behov som ikke dekkes gjennom norske råvarer.

Aktørene som selger kraftfôrblandinger til norske melkekyr har underskrevet en bransjeavtale som forplikter til bruk av avkølingsfri og sporbar soya (The Norwegian Commitments on Sustainable Soy and Forage, www.dedatta.no/beskrivelse). Med utgangspunkt i denne bransjeavtalen har det ikke vært behov for å stille spesifikke krav til melkeproduksjonene knyttet til bruken av soya som fôringsråvarer på den enkelte gård. Soya som importeres fra Brasil til Norge av Denota AS er bærekraftsertifisert etter Proterra-standarden.

European Soy Monitor (publisert i 2023) viser at soyane på det norske markedet er avkølingsfri (<https://www.ahswatsonmelkade.com/uploads/2023/09/03/ESH-Soy-Monitor-2021-Final.pdf>).

Denne erklæringen er gyldig 1 år fra dagens dato eller til den erstattes av annen erklæring.

Håvard Nørstebø
Håvard Nørstebø, veterinær ph.d.
Sjef Forskning og Fag, Norsk melkeråvare

Norsk melkeråvare

Bruk av metanhemmere i Norsk melkeproduksjon

Bovær brukes i dag under kontrollerte former i 10 besetninger som leverer melk til Norsk melkeråvare. Bovær er en ingrediens som tilsettes i fôr til kua, og ikke i melka. Det brukes fullstendig ned i kuaens fôrblandingsystem, og forskning viser at det ikke finnes spor av forfôrretningen i melka. I løpet av 2025 er ambisjonen at 100 av våre 6000 besetninger skal bruke Bovær i sin produksjon.

Besetningene er spredd over det meste av landet, og all melk levert fra Norsk melkeråvare kan fra tid til annen inneholde melk fra besetninger hvor dyra føres med Bovær.

Bovær er grundig testet og det ligger 150 studier fra 28 land bak godkjenningen fra EFSA (EUs mattrygghetsorgan). Mat- og helsemyndighetene i en rekke vestlige land har godkjent bruk av Bovær til dyrehygge – inkludert det norske Mattilsynet.

Både internasjonale og egne studier viser at slik bruk av Bovær ikke overføres til melk eller kjøtt, og har ingen negative effekter på folkehelse, dyrehelse eller dyrevelferd.

Mer om metanhemmere kan leses på <https://www.metanhub.no/>. På Mattilsynets hjemmeside finner du dette: <https://www.mattilsynet.no/fag/bruk-av-godkjent-metanhemmer-i-for-et-til-melkekyr-og-tyr>. EFSA's omtale finner du her: <https://www.efsa.europa.eu/en/efsa-journal/pub/9905>

Norsk melkeråvare, 6. november 2024

Johanne Skjold
Johanne Skjold

Bransjeavtale KSL for norsk melkeproduksjon

Overenskomsten gjelder for:
Q-melkeierne AS – org.nr 982423277
TINE SA – org.nr 947942638
Siftelsen Norsk Mat – org.nr 990675627

Avtalen beskriver plikter hos den enkelte bonde, varemottaker og Siftelsen Norsk Mat. Varemottakere forplikter seg til å følge den opp i egne vedtaker.

1. Avtalepartene

Denne avtalen (Avtalen) er inngått mellom Siftelsen Norsk Mat som forvalter og administrerer Kvalitetssystem i LandbruksKSL, Q-melkeierne AS (Q-melkeierne) og TINE SA (TINE). Avtalen regulerer Q-melkeierne og TINEs lov til bruk av KSL i egen verdikjede samt hvilke forpliktelser Siftelsen Norsk Mat har overfor partene med hensyn til forvaltning av KSL og gjennomføring av revisjoner.

Med Partene menes i Avtalen alle de tre avtalepartene. Med varemottaker menes Q-melkeierne og/eller TINE.

2. Bakgrunn

KSL er landbruksnæringsens eget verkøy for å nå de krav som stilles til matproduksjon i Norge. Ved å sikre at alle ledd i verdikjeden oppfyller helse standarder for matproduksjon, dyrevelferd, og miljøhensyn, bidrar KSL til å styrke konsumansens tillit til norsk matproduksjon og å skape preferanse for norskproduert mat. Begivelser til KSL besluttes av avtalepartene i Jorbrukavtalen.

KSL standarden består av spjekklister og veiledere som skal brukes i egenrevsjen på gården. Den er bygd opp med utgangspunkt i lover og forskrifter og er et nyttig verkøy for gårdens drift.

Gjennom denne Avtalen forplikter Partene seg til å legge KSL til grunn som felles kvalitetssystem for sine producenter. Gjennom bruk av KSL vil Partene bidra til følgende:

Norsk melkeråvare

Løknings 23.
0187 Oslo
norskmelkeravare.no

Heimdal, 20. oktober 2025

Melkelaboratoriets analysjetjenester og håndtering av kundeinformasjon

Melkelaboratoriet leverer analysjetjenester tilpasset norsk melkeproduksjons behov. Analyseaktiviteten finansieres og spesifiseres av Norsk Melkeråvare, basert på vedtak i TINEs styre. Formålet er å følge betalingsreguleringen for rå melk og raskt identifisere avvik for å vurdere forberedingsprosess.

Norsk Melkeråvare, ved avdeling for anvisning og overvåking, er definert som kunde av Melkelaboratoriet, og anvender analyseresultatene.

I henhold til avtale med kunde rapporteres resultater fra gårdsstanker på en forenklet måte til melkeoppfølgingssystemet. Resultater fra husdyrkontrollprøver rapporteres etter avtale med MMRD til en felles resultatplattform, som inkluderer Husdyrkontrollen og MMRD's applikasjoner.

Melkelaboratoriet er upartisk og ikke har økonomiske interesser som kan påvirke resultatene. Alle ansatte har taushetsplikt, og all informasjon om melkeproducenter og resultater er konfidensielle dersom ikke annet er avtalt med kunden.

Kvalitetssystemet som brukes er TINE sitt styringssystem, SMART (Styring, Måling, Avvik, Risiko og Tiltak).

I 2025 er Melkelaboratoriet i prosess med å bli akkreditert etter NS-EN ISO 17025, «Generelle krav til prøvings- og kalibreringslaboratoriers kompetanse». Gyldig akkrediteringsdokument fra Norsk Akkreditering publiseres på nordnet.no som Test 338.

- Styrker arbeidet med dokumentasjon med ny medarbeider (høst 2026)
- Bygge på god forståelse for kundenes behov

Økt bærekrafttillegg i melkeoppgjøret for produsent fra nyttår

- Økt pristillegg fordeles på færre tiltak
- Økt tydelighet, hvert tiltak får større øk. betydning

Hva	Hvorfor
Klimaplan (ku og geit)	Dokumentere status. Grunnlag for utslippsreducerende tiltak
Grovfôranalyser (ku og geit)	Grunnlag for optimal fôrplanlegging, økt produksjonseffektivitet og lavere klimagassutslipp.
Klauvskjæring (ku)	Bedre dyrehelse, produksjon og dyrevelferd, lavere utslipp pr. produsert enhet.
Geitekontroll (geit)	Grunnlag for fôrplanlegging, jurhelse- og besetningsstyring.

Norsk melkeråvare

**Pause ?
fem minutter**

Innspill fra industrien,

Innspill til hva NMR bør prioritere i det videre bærekraftarbeidet